

BESZÁMOLÓ A XXIX. POLGÁRI JOGOT OKTATÓK ORSZÁGOS TALÁLKOZÓJÁRÓL Miskolc, 2024. június 7.

Erős Dóra – Deák Nóra – Zádori Péter – Szentgyörgyi Luca – Lengyel Dorina – Jakab Dániel – Juhász Zsaklin – Nagy Nelli – Györfi Péter – Lengyel Bianka – Üveges Brigitta – Bátori Kata*

Nemzeti codificatio az, a mit meglevő jogunk alapján, saját szükségünk mértéke szerint a magunk legjobb erejével hozunk létre. A hol meglevő jogunk mai szükségünknek meg nem felel, ott módosítani kell, és ha így sem lehet, elejteni; és ilyenkor, a hol saját szükségünk a külföldiével azonosok, bátran vegyük a külföldiből a legjavát; de mielőtt változtatunk, előbb töről-hegyre vizsgáljuk a meglevőt és mielőtt újat alkotunk, nyomrol-nyomra nézzük, nem érhetjük-e be változtatva a régivel is. (Szászy-Schwarz Gusztáv)

2024. június 7-én került megrendezésre a XXIX. Polgári Jogot Oktatók Országos Konferenciája a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar épületében. A konferencia szervezésében részt vett a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszéke, Kereskedelmi Jogi Tanszéke, a Modern Magyar Polgári Jogi és Európai Magánjogi Kutató Központ, a Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Területi Bizottságának Civilisztikai Tudományi Munkabizottsága, a Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért és a Miskolci Jogászképzésért Alapítvány.

A konferencia plenáris ülés keretében zajlott. Elsőként Prof. Dr. Barta Judit, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Kereskedelmi Jogi Intézeti Tanszék tanszékvezetője köszöntötte a hallgatóságot. Ezt követően Prof. Dr. Fazekas Judit, a Széchenyi István Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékének egyetemi tanára tartott meg a konferencia nyitó előadását *A fogyasztóvédelmi jog 20 éve – az uniós és a nemzeti jogalkotás viszonya* címmel.

Az előadó asszony egy rövid, de átfogó történeti áttekintéssel indította prezentációját, amely a fogyasztóvédelmi jogharmonizáció fejlődésének különböző szakaszait mutatta be az Európai Unióban. Ezek közül a legelső és egyik legfontosabb állomás az 1975. évi „Az első EGK Fogyasztóvédelmi Program” megalakulása, amely egy alapot teremtett az Európai Unió közös fogyasztóvédelmi szabályainak kialakítására. Ezt követően az úgynevezett *minimumharmonizációs* folyamatokról beszélt, melyek az alapvető követelményeket határozták meg, mint például a „Távollévők közötti szerződésekről” szóló irányelv. 2005-ben zajlott egy *teljes harmonizációs* folyamat, amelyet a „Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv 2005/29/EK” foglalt magában. Majd a *céltartós teljes harmonizációs* időszak vette kezdetét, amely célja az volt, hogy a tagállamok ne vezessenek be egymáshoz képest kedvezőtlenebb szabályokat a fogyasztók védelme érdekében. Ezen időszaknak az első állomása 2011-ben volt a „Fogyasztói Jogokról szóló irányelv 2011/83/EU” elfogadásakor. 2019-ben egy paradigmaváltás következtében jelentek meg új irányelvek, melyek a következők voltak: „Digitális tartalmakról és Digitális szolgáltatásokról szóló irányelv (EU)2019/770”, illetve a „Fogyasztói adásvételről szóló irányelv 2019/771” és a

* A szerzők joghallgatók és Polgári Jogi Tanszék demonstrátorai, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

„*Omnibus irányelv 2019/2161*”. Ezeket követően a 2023/24-es évek folyamán születtek és születnek folyamatosan olyan irányelvek, melyek a fogyasztóvédelem teljes harmonizációjára törekednek, ebből is látszik, hogy milyen meghatározó, jelentős területről is van szó.

Ezt követően az előadó kitért a Lisszaboni szerződés jelentőségére, illetve az ide illeszkedő szabályozásaira. Itt fontos szerepet kapott a szubszidiaritás elve, mint megjelenő korlát. Ugyanis a szubszidiaritás elve korlátozza a jogalkotási hatásköröket, ezzel azt biztosítva, hogy a döntések minél közelebb kerüljenek a polgárokhoz. Az uniós fogyasztóvédelmi *acquis* a magánjog területén a legjobban harmonizált, de továbbra is *fragmentált*. Az Európai Unió egy egységes európai fogyasztóvédelmi jog irányába halad, de ennek megvalósítása még számos kihívással néz szembe.

Az EU 2020-2025 közötti időszakra új fogyasztóügyi stratégiát határozott meg, melynek öt kiemelt területe van. Ezek között található a zöld átállás, a digitális transzformáció, a jogorvoslat kérdése és a fogyasztói jogok, az egyes fogyasztói rétegek speciális szükségletei, végül pedig a nemzetközi együttműködése jelentősége.

Az előadás fontos részét képezte az Európai Unió szabályozásának bemutatása mellett a hazai szabályozás ismertetése az EU-hoz való csatlakozás tükrében. Ezen téma keretei között összehasonlításra került a 2004-2013 közötti szabályozás és a 2013 utáni fogyasztóvédelmi jogalkotás.

Az előadás végén az összegző gondolatokat hallhattuk, amely keretei között lényeges kérdésként merült fel az EU szempontjából, hogy az új szabályozási megközelítés a teljes harmonizáció vagy reguláció összeegyeztethető-e a tagállami érdekekkel vagy lassítani fogja a tovább fejlődést? Kell-e egységes európai fogyasztóvédelmi jog? Hazai szabályozási szinten pedig következtetéseket hallhattunk, miszerint az uniós fogyasztóvédelmi jogharmonizáció egyértelműen pozitív hatás a magyar fogyasztóvédelmi jog kialakulására és fejlődésére. Az intézményrendszer viszont hektikusan változik, ami a jogalkalmazást, különösen a hatósági jogalkalmazás hatékonyságát gyengíti.

A jogharmonizáció kiemelt fontosságú az Európai Unióban, hiszen biztosítja a közös szabályok, normák kialakítását a tagállamok között. A konferencia plenáris ülésének második előadója Prof. Dr. Menyhárd Attila, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Polgári Jogi Tanszék egyetemi tanára volt, aki *A magánjogi jogharmonizáció lehetőségei és korlátai* címmel tartotta meg előadását. Először a jogharmonizáció és a kodifikáció fontosságáról beszélt. Ezzel kapcsolatosan kitért az állam és a jog szerepére, illetve az egységes jog jelentőségére. A jogharmonizáció alapvető fontosságú az Európai Unióba, mivel a tagállamok egységes jogrendszerének kialakításában fontos szerepet kap, illetve a jogbiztonság megteremtését is elősegíti. Mindemellett a határokon átnyúló tranzakcióban is kiemelt jelentősége, hiszen bizonyos területeken elengedhetetlen a közös szabályok megalkotása.

Fontos kérdésként merült fel a jog és a szabályozás közötti különbség megléte. A jog és a szabályozás közötti különbségek felvázolásában az előadó kitért a jog társadalmi megítélésére és jelentőségére. Míg a jog a társadalom értékeit közvetíti, tehát „a plurális társadalmi értékeket a helyes és helytelen bináris kódjává alakítja”. Gyakorlatilag egyfajta társadalmi értékelést hajt végre. Ezzel szemben a szabályozás olyan egyértelmű szabályokat foglal magába, melyek a társadalmi együttműködést segítik elő. Ezt követően a jogértelmezés tekintetében témaköre következett. A jogi normák beágyazottsága arra utal, hogy a jog nem csupán egy logikai rendszer, hanem társadalmi tapasztalatokból és gyakorlati szükségletekből ered. Említésre került H. L. A. Hart „nyitott szövedéknek” elmélete, illetve Ronald Dworkin „hard cases” elmélete is, ezek alapján kiderült, tehát hogy az írott jogot nem elég elolvasni, meg kell érteni annak kontextusát, tényleges jelentését. A jogi szabályok nem adnak egyértelmű megoldást, és

a bírók feladata a megfelelő jogi alapelvek megtalálása. Ezek a helyzetek a jog rugalmasságát és fejlődését tükrözik, ahol az értelmezés kulcsfontosságú szerepet játszik.

Professzor Úr előadása azzal a kérdéssel folytatódott, hogy Innovatív-e a jogharmonizáció és a jogegységesítés? A téma feldolgozása közben az előadó kitért olyan szempontokra, mint a nemzeti jogok közös nevezőjének meghatározása, a már meglévő megoldásoknak a standardizálása és az eredeti megoldások keresése. Jogegységesítés tekintetében három lehetséges megoldást mutatott be az előadó, miszerint a jogegységesítés lehetséges már kialakult megoldások szintetizálásával, Már kialakult megoldások standardizálásával végül pedig az újszerű megoldások keresése merült fel, mint lehetőség.

A következő nagy témakör a jogharmonizáció hatását dolgozta fel. A jogharmonizáció hatása az Európai Unióban részleges egységes joghoz vezetett, ahol bizonyos területeken sikerült közös szabályozást kialakítani, de a jog továbbra is fragmentált maradt. A jogalkotás sokszor széttöredezett, mivel nem minden területre vonatkozik egységes szabályozás, és hiányoznak a teljes koncepcionális keretek. Ez különösen problémás az olyan összetett jogterületeken, mint a "vegyes" szerződések vagy a felelősségi kérdések, ahol a különböző tagállami szabályok továbbra is eltérőek, nehezítve a harmonizáció céljának teljes elérését.

Menyhárd Attila Professzor Úr az előadását a társasági jog jogharmonizációjával kapcsolatos kérdésekkel fejezte be. Az EU-ban a társasági jog harmonizációja az információs modellen alapul, de nincs egységes „társaság” fogalom, ezért a szabályozás csak részleges, és nem terjed ki minden társasági formára. A nemzeti jogalkotók dönthetnek arról, hogy a közösségi szabályokat kiterjesztik-e más formákra, mint például a korlátolt felelősségű társaságokra. Ezt különböző megoldásokhoz vezet a tagállamok között. A képviseleti jogosultságot az EU-ban nem szabályozzák egységesen, de a harmadik személyek védelme biztosított. A német modell szerint az igazgatósági tagok korlátlan képviseleti joggal rendelkeznek. Az EU irányelvek nem foglaloznak a képviseleti joggal való visszaéléssel, amit a nemzeti jogok kezelnek, például, ha egy fél tudott a szabálysértésről. A tagállamok külön szabályokat hozhatnak összeférhetetlenségre. Az előadását a termékfelelősség szabályozásának bemutatásával zárta.

Összefoglalva, a jogharmonizáció fontossága az Európai Unióban megkérdőjelezhetetlen. A belső piac zavartalan működése, a fogyasztók védelme és a jogi biztonság mind az egységes szabályozási keretekre épül. Összességében elmondható, hogy az előadás témája egy rendkívül érdekes, aktuális és elgondolkodtató volt.

A plenáris ülés lezárása után az I. szekció első előadója Prof. Dr. Boóc Ádám, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Nemzetközi és tudományos dékánhelyettese, a Polgári Jogi és Római Jogi Tanszék tanszékvezetője, aki Magyarország Európai Unióhoz történő csatlakozásának 20. évfordulója alkalmából egy mindig aktuális témakörbe adott betekintést. Előadásában az öröklési jog aktuális kérdéseit taglalta, különös tekintettel az Európai Unióhoz történő csatlakozásunkra, valamint várható hatásait vizsgálta. Jelenlegi hatályos magyar magánjogunk a végrendeleti öröklést helyezi előtérbe, amelynek rendkívüli gazdasági jelentősége is van. A végrendelezés térhódításának jelentősége abban mérhető, hogy a rendszerváltás utáni kor vállalkozó szellemű rétege most kerülnek abba az életkorba, amikor az utódlásnak a kérdése felmerül, és persze ez nem csak a vállalkozások vagyonát érinti, hanem a magánvagyonokat is. Ez mindenféleképpen egy pozitív tendenciaként értelmezhető a végrendeleti öröklés elterjedésében.

Előadásának kiemelt jelentőségű fogalma a végrendeleti öröklés szempontjából a krízis, a krízishelyzetek és a társadalmi krízis (amely nemcsak a gazdasági krízist, hanem az elmúlt évek pandémiás krízisét is jelentheti). Ezzel kapcsolatban érdekes kérdése az öröklési jognak, mint konstans jogterületnek, hogy milyen válaszai lehetnek erre a krízisre, és hogy a

jogalkotásnak milyen válaszai vannak ezekre a krízisekre. Példának okán mutatott rá a szóbeli végrendeletet körülölelő kérdéskörre, ahol arra világított rá, hogy egy korábban említett krízis (pandémia) következtében akár megkérdőjelezhetővé válhat a szóbeli végrendelet érvényessége.

Előadását megtörtént jogesetekkel színesítette, vizsgálta a közös végrendelet kérdéskörét, az egyik örökhagyó halála utáni egyoldalú végrendelet módosítást, ahol a járásbíróság és a törvényszék ellentétes álláspontjára. A járásbíróság döntése alapján a módosítás minden körülmények között megtörténhet, míg a törvényszék álláspontja szerint a közös végrendelet a végrendelkezőket nem csak életükben, hanem az egyik fél halála után is köti, így ebben az értelemben nem módosítható egyoldalúan. Az ügy egészen a Kúriáig ment, ahol kifejezett jogelméleti kérdésekre is rámutatott a Kúria: amellet, hogy a törvényszék álláspontja részesítette előnyben, rámutatott, hogy tágabb értelemben a végintézkedés felelősségére.

A következő általa bemutatott lényeges terület, jelentős változás az öröklési jog konstans állapotához képest a termőföld öröklésének problémaköre, ahol a fő szempont a termőföld aprózódásának, a területek széttagoltságának megelőzése. Emiatt a termőföld öröklési szabályait módosította a jogalkotó, amely a gazdasági szükségszerűség és a jogalkotói szándék találkozását mutatja be, amikor a cél egy olyan jogterület változtatását teszi szükségessé, mint az öröklési jog.

Előadásban ezen kívül bemutatta az Európai Öröklési Rendelet lehetséges hatásait, főként a nemzetközi vagyoni mozgásokra és a külföldi elemet tartalmazó öröklési ügyekre koncentrálna. Ennek tökéletes példája a hipotetikus öröklési jog. Végül pedig beszámolt az Európai Öröklési Bizonyítványnak az utóbbi években bekövetkezett legfontosabb hatásairól, valamint rámutatott a jövő fontos öröklési jogi kihívásaira, mint pl. a digitális javak sorsa, a kriptovaluták, illetve az elektronikus végrendelkezés kérdései. Előadásának a konklúzióját így összegezhetjük: az öröklési jog, amelyre mindenki úgy tekint mint konstans jog, valójában egy folyamatos változó és a kor követelményei miatt változni kényszerű jogterület.

A szekció következő előadója Dr. Sztranyiczki Szilárd, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem dékánhelyettese és docense, előadásában pedig az előző előadóhoz hasonlóan az Európai Unióhoz történő csatlakozás hatásait mutatta be, azonban most nem a magyar, hanem a romániai ingatlan-nyilvántartás vonatkozásában. Románia, Magyarország után csupán 3 év elteltével csatlakozott az Unióhoz, így Románia esetében is egy csaknem 20 éves csatlakozásról és hatásairól beszélhetünk. A téma több szempontból is érdekes, hiszen a közönség nemcsak a romániai ingatlan-nyilvántartás változásait figyelhette meg, hanem párhuzamot vonhatott, vagy éppen különbséget fedezhetett fel a magyar és a romániai ingatlan-nyilvántartási rendszer tekintetében.

A csatlakozás után Románia ingatlan-nyilvántartási rendszere jogi és műszaki modernizácót igényelt, hiszen a területen különböző ingatlan-nyilvántartási rendszerek működtek. Az Unióhoz történő csatlakozás ígéretként született meg, hogy az országban egy egységes ingatlan-nyilvántartási rendszer kerül kialakításra. A rendszeres ingatlan-nyilvántartás megvalósítása szempontjából elfogadták a jogszabályi keretet. A szisztematikus ingatlan-nyilvántartást 2015-ben kezdték meg, melynek kialakítása még a mai napig tart. Előadásában bemutatta az országban jelenleg működő ingatlan-nyilvántartási rendszereket. Ilyen pl. a telekkönyvi rendszer, amely sokáig nagy jelentőséggel bírt a magyar szabályozásban is. A telekkönyvi szabályozásban szerepelnek azok az alapelvek, amelyek a mai magyar ingatlan-nyilvántartási jogszabályban is hatályosak: okirati elv, bejegyzési elv, közhitelesség elve,

rangsor elve. Ezen kívül bemutatta a földnyilvántartás rendszerét is, amelyet a kataszteri és területrendezési hivatalok vezetnek. Ezeknek a rendszereknek az adatait, nyilvántartásait statisztikai és közigazgatási szempontból vezették. Valamint említést tett egy átírási és bejegyzési ingatlan-nyilvántartásnak hívnak és amelynek különlegessége, hogy a tulajdonokat a tulajdonosok nevéen tartják nyilván és nem helyrajzi szám alapján. Ez igencsak megnehezíti az ingatlan aktuális tulajdonosának és dologi jogosultjának kikövetkeztetését.

Mindezek mellett Románia csatlakozása után alakult ki és alakul a mai napig az új ingatlan-nyilvántartási rendszer, amely átvette mindazokat az elveket, amelyek a régi telekkönyvi rendszerben is elő voltak írva, valamint fenntartotta az ingatlan beírások konstitutív jellegét. Az új ingatlan-nyilvántartási rendszer pozitív hatásai mellett, meg kell említeni a rendszeres ingatlan-nyilvántartási eljárás problémáit is, amely egyrészt az adott ingatlan területi-közigazgatási egységi határainak kijelölésében, másrészt a birtoklásra vonatkozó kérelmek iktatásában rejlik. Az új ingatlan-nyilvántartási rendszer megjelenésével ugyanis azt a helyzetet idézték elő, hogy a rendszer teljes átállásáig több ingatlan-nyilvántartási rendszer is működik párhuzamosan. Előadását de lege ferenda javaslatok megfogalmazásával zárta, amelyek konklúziója, hogy egy teljesen új ingatlan-nyilvántartás mellett különös figyelmet kellene fordítania a rendszer kidolgozóinak arra, hogy ezeket a rendszereket ne csak új információk és bejegyzések alapján modernizálják, hanem hozzák egységbe a korábban működő telekkönyvi és egyéb ingatlan-nyilvántartási rendszerekkel.

Dr. habil. Gárdos Péter (ELTE, Polgári Jogi Tanszék) *Az uniós jogalkotás hatása a Ptk. biztosítéki jogára* című előadásában elsősorban előadta, hogy evidens, hogy az uniós jogalkotás óriási hatást gyakorolt a fogyasztóvédelem területére, a Ptk. biztosítéki jogára ugyanakkor annál kevesebbet. Az uniós jogban személyi biztosítékok egyáltalán nem, dologi biztosítékok elenyészően vannak jelen. A 2011/7/EU fizetési késedelmi irányelv a fizetési késedelemmel szembeni hatékony fellépés lehetőségét hivatott megteremteni. A szakértői javaslat szövege értelmében mindenféle fiduciáris megállapodás zálogszerződésnek minősül.

Docens Úr rámutatott, hogy az irányelv magyar nyelvű szövege pénzügyi biztosítéki megállapodásnak tekinti tulajdonátruházás körében az értékpapírokról szóló pénzügyi megállapodást, amely fatális fordítási hiba. Az irányelv fizetésképtelenségi szabályként fogalmazza meg a lehetőséget, miszerint a feleslegessé váló, illetve túlbiztosított követelések esetén a biztosítékokat vissza lehet adni, azok ugyanis az eredeti zálogjoghoz, eredeti időpontban nyújtott biztosítékhoz kapcsolódnak. Fontos megjegyezni, hogy nem csak a hagyományos zálogjog szabályai szerint nyerhető kielégítés, az ugyanis beszámítás formájában is gyakorolható.

A tagállamokban nem lehet formai követelményt előírni a megállapodások létrejötté vonatkozásában. Az irányelvből következik, hogy óvadék esetén, a biztosítéknak ki kell kerülnie a zálogkötelezett hatalmából. Óvadék alapítása körében a Ptk. 5:95. § (2) bekezdése tartalmaz rendelkezéseket. Miután a zálogtárgyak fogalmilag helyettesíthető dolgok lehetnek, ebből fakadóan a használat joga megilleti a biztosítéki jog birtokosát. Kézizálog esetén a Ptk. nem biztosítja a használat jogát, ehelyett az 5:106. §-ban a letétre utal, amely őrzési kötelezettséget ír elő. Ptk. általános szabálya szerint, a zálogkötelezett kicserélheti a zálogtárgyat. Erről a Ptk. 5:104. § (6) bekezdése rendelkezik. Kielégítés körében, a klasszikus zálogjog érvényesítési szabályokon túl, a Ptk. biztosítja többek között a tulajdonszerzést, illetve a közvetlen kielégítéshez való jogot is.

Vékás Lajos Professor Úr szerint, a szabályozás nem darabolható fel alanyok, illetve viszonyok szerint. Ott jelennek meg fogyasztóvédelmi normák, ahol azt uniós irányelvek

előírják, illetve, ahol a jogalkotó úgy ítélte meg, hogy nem lenne helyes általánosítani. Ebből fakadóan, azokat a fogyasztói szerződésekre célszerű megtartani.

Összefoglalván az elhangzottakat, Docens Úr megállapítása szerint nincs új a nap alatt. Az Unió normák eredetére vissza lehet vezetni Ptk.-beli szabályt, utalva ezzel Grosschmid Béni munkásságában is megjelenő rendhagyó letét intézményére.

Prof. Dr. Szalma József (KRE, Polgári Jogi és Római Jogi Tanszék) *A precedensjog és a kódexjog a magyar jogfejlődés fényében* című előadásában a precedens- és kódexjog előnyeit, illetve hátrányait elemezte, különös tekintettel a magyar jogfejlődésre, jogforrási elméletére.

Miután az európai, ezáltal a magyar kódexjog fejlődésmenté is római jogi hagyományokon nyugszik, Professor Úr előadásában a köztársaságkori római jog szolgál kiindulópont gyanánt. A civil jog és a praetori jog szembenállása, valamint érvényesülése kapcsán olyan minta rajzolódik ki, amely nyomokban a hatályos szabályozásban is tetten érhető. A kódex teljességi törekvésének módszerei kapcsán ismertette a kazuisztikus, valamint a generálklauzulás szabályozási módszereket, emellett vizsgálta a joghézag jelenségét is.

A kodifikáció rendi korszakban uralkodó kazuisztikus, esetszerű, teljességre törekvő szabályozási módszerére Werbőczy Tripartituma, mint a magyar jogfejlődés egyik legjelentősebb mérföldköve szolgált példaként. A késő feudális, valamint a polgári korszak hajnalán, a kódexek rendszerbe foglalt, általános normákon és jogintézményeken alapuló szabályozási módszert követték, azok csupán egy-egy jogág alapvető szabályainak egy törvénytestben való szisztematikus írásba foglalását jelentették.

Az idők folyamán kifejlődött a kódexen kívüli magánjog elmélete, amely változó, közjogi és magánjogi elemeket is tartalmazó jogként a kódexen kívüli magánjogot emeli ki, a kódexszel szoros kapcsolatban. A munkajoghoz hasonlóan, a kereskedelmi jog történelmi hagyományai, valamint sajátosságai miatt külön kódexben szabályozott jogterület volt, azonban Vékás Lajos akadémikus professzor vezette Kodifikációs Főbizottság munkájának köszönhetően, a hatályos Ptk. mind a kereskedelmi jog státusz-részét, mind a dinamikus-részét inkorporálta.

A magyar jogforrási rendszer fejlődésmenetét, a polgári jogra tekintettel, szemléletesen a precedensjog és a kódexjog „párharcaként” írja le, amelyben a XIX. század első feléig döntően a precedensjognak volt túlnyomó szerepe. A XIX. század második felétől a pandecta rendszer szerinti kodifikációs résztervezetek jöttek létre, amelyek, azonban nem lépven hatályba, jelentős teret engedtek a precedensjog továbbélésének. A századfordulót követően teljes kódextervezetek formájában létrejövő, európai szintű és értékű kodifikációs tervezetek megalkotására került sor, amelyek csúcstátuszát az 1929. évi Mjt. képezte. A kódexjog győzelmét végül az 1959. évi Ptk. hozta meg, egyúttal hatályon kívül helyezvén az addigi rendkívül jelentős, értékes kuriális precedensjogot. Vékás Lajos akadémikusnak, valamint a kodifikációs bizottság tagjainak köszönhetően, rekodifikációjára 2013-ban került sor. Az európai szintű és tudományosan is elismert új magyar Ptk. kombinálja a generálklauzulás és a jogintézményi szabályozást, kellő teret adván a külön törvényeknek és a bírói jogértelmező és jogépítő gyakorlatnak. Az immáron egy évtizedes alkalmazása során megmutatkozott, hogy az Alaptörvényben megszabott hatáskörbe tartozó kúriai jogegységi határozatok hozzájárultak a Ptk. jelentéstartalmának mélyítéséhez.

Ezt követően Dr. Fazakas Zoltán egyetemi docens (KRE, Kereskedelmi jogi Tanszék) *A tisztességtelenség a szerződési jogban* címmel tartotta meg előadását. Bevezető gondolatként megemlítette, hogy a Ptk. 10 éves, majd ennek kapcsán a cselekvési szabadság, a magánautonómia kérdésköre következett. Ezt követően a racionalitás és a jog kérdéskörére

tértünk át, a Ptk. a személyi és vagyoni igényhelyzetek felismerését, a célok elérését támogatja és azokhoz eszközt ad. Fontos a tartalomalakítás szabadsága, hiszen az atipikusság, a diszpozitivitás racionális alapon döntési helyzetet eredményez valamennyi jogterületen, kifejtésre került az is, hogy e forma kötetlen, kivéve a társasági jogot. A szerződés kötése kapcsán vannak bizonyos alap elemek, úgy mint a hűség, a bizalom, másik fél helyzetének felismerése, és a saját érdekünk érvényre juttatása. Ezek meghatározása racionális döntéshozatalt feltételez. A racionális döntés ismeretek sokaságát feltételezi, ennek ellenére emberi tényezők okán a legtöbb esetben korlátozott. Ilyen emberi tényezők lehetnek a bizalom, a hűség, az indulat és a tisztesség is. Ezt követte a szerződéses diszfunkciók kérdésköre, a tisztesség kérdése az érvénytelenség és a szerződésszegés területén bír jelentőséggel, amely objektív külső és belső okok egyaránt vezethetnek diszfunkcióra, ezen kívül a szerződésben rögzített érdekpozíció szerinti attitűd és igény vezethet és vezet is racionális alapon szerződésszegésre.

Ezt a gondolatmenetet a döntéshozatal közgazdasági és jogi kérdései követték a tisztesség vonatkozásában. Lényeges, hogy az anyagi jogi célok által konkrétan meghatározott jogviszonyok várt eredménnyel végső soron bírói úton kényszeríthetők ki-amennyiben azok nem érvénytelenek. Közgazdasági szempontból egyéb módszerek is rendelkezésre állnak, az erkölcs és az üzletszerűség szempontjából pedig fontos a rendszeres tevékenységből fakadó újabb szerződések megkötésére irányuló jó hírnév teljesítési ösztönzői emelhetőek ki. Ez a tiszta racionalitás, de Fazakas Zoltán Úr előadása alapján ez tisztességtelen is lehet, és ebben az esetben biztosítékra van szükség. Előfordulhat olyan esetkör is, amikor a tisztességtelen szerződéses klauzula a pacta sunt servanda elv alapján mégis él, érvényesül.

Záró gondolatként megfogalmazódott, hogy a racionalitás jogi keretei korántsem garantálják a racionális vagy éppen tisztességes döntések meghozatalának eredményét. Továbbá a racionalitás elvét az emberi tényezők, indulatok felülírják és a közgazdaságtan által korlátozott racionalitás fogalmával nevesített döntésekre vezetnek. Ezeknek a körülményeknek a legnagyobb része a magánautonómia keretein belül marad, tehát lényegében véve a döntéshozó felelőssége és kockázata tárgyakként csak annyival bír jelentőséggel, hogy a korlátozott racionalitásból fakadó döntés eredményét és költségét vonzza magával. Tisztességes emberi magatartás hiánya esetén nem alakulhat ki tényleges bizalom, és így az érdekek és célok kielégítése sem történhet meg. Példaként fel hozható, hogy a joggal való visszaélés során a visszaélésszerű magatartást tanúsító személy tisztességtelen, valójában a jog fenti racionális jogi alapjait tagadja, a joggal a jog ellen tör. Ilyen esetben a jog saját magát, a jogával visszaélésszerűen élővel szemben álló felet, végső soron a társadalmat védi azzal, amikor azt a gazdaságilag adott esetben korlátozottan vagy teljesen racionális, de jogilag visszaélésnek minősülő magatartást tilalmazza.

A következő előadó Dr. Palásti Gábor volt, az előadásának témája a párhuzamos polgári jog, továbbá a szerződési jogi alapfogalmak polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés rendeleti szintű rendszerében. Elsőként összehasonlította a polgári jogot a nemzetközi magánjoggal. A polgári jog hagyományos jogágnak mondható, a normahipotézisei a polgári jogi jogintézmények, a diszpozíció ezen esetekben a joghatóság, illetve az alkalmazandó jog. A nemzetközi magánjog kapcsán a fórum shopping intézménye megjelenik, a normahipotézis itt is a polgári jogi jogintézmények.

Az előadásban a következő vizsgált téma az EU nemzetközi magánjogi rendeleteiben szereplő fogalmak értelmezése volt. A polgári jogi jogviszonyok jelentős részét lefedik, úgy mint a kollíziós jog, szerződések, szerződésen kívüli kötelek, harmadik felek jogaira gyakorolt hatása. A polgári jogi fogalmak a normahipotézisben vannak, úgy mint a polgári és kereskedelmi ügy, szerződés és egyes szerződések, teljesítési hely, szerződéskötés. A polgári jog anyagi magánjog egységesítése fragmentált. Ennek főbb okai a jogalkotási hatáskör hiánya,

a fórum shopping megelőzése céljából nem szükséges. A fogalmak értelmezésének különböző módszerei vannak, az egyik az autonóm és egységes értelmezés, ennek összhangban kell lennie más jogforrásokkal, csak az adott jogforráson belül történhet, a másik formája pedig a tagállami jog szerinti értelmezés.

Az előadás utolsó részében az autonóm és egységes értelmezés kívánalmi volt a téma. Az autonóm értelmezés azt jelenti, hogy a tagállami jogtól független, az egységes értelmezés pedig minden tagállamban ugyanazt jelenti. Ennek okai egyrészt az eltérő polgári jogi fogalmak, másrészt, hogy a kapcsolás pillanatában nem ismerjük a *lex causae*-t, továbbá a fórum shopping megelőzése. Az autonóm és az egységes értelmezés kívánalma az EUB ítéleteiben ölt testet egyrészt. A fokozatai pedig: az egyes rendeletek értelmezése közötti összhang, vagyis ugyanaz a fogalom ugyanazt jelenti minden rendeletben. A főszabály az, hogy a legtöbb fogalom ide tartozik, pl. polgári és kereskedelmi ügy, szerződéses kötelezettség, a más típusú jogforrásokkal fennálló összhang pedig kivételes.

Az ebédszünet után második előadóként, dr. Molnár Andrea, a Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola doktorandusz hallgatója tartotta meg előadását. Az előadás címe: *Az EU szerződési jogának fejlődése: Az uniós jogalkotás kölcsönhatásban a nemzetközi összehasonlító magánjoggal és a kereskedelmi joggal*, melynek bemutatása, a szerződés fogalmi és értelmezési különbségeinek felvázolásával kezdődött. Ennek során megállapította, hogy a szerződésnek, illetve a jogegységesítésnek sincsen egységes fogalomrendszere, amelynek köszönhetően veszélybe kerül a szerződés által elérni kívánt cél megvalósítása. Ezeket a különbségeket jogközelítéssel, egy közös alapelvekre épülő, új jogszabályozás elfogadtatásával lehetne kezelni, amely tehát eszközként szolgálna az egyes nemzeti jogrendszerek közötti különbségek orvoslására. dr. Molnár Andrea szerint, a jogközelítés eredményesebb lenne, ha nem tagállami kezdeményezésre, hanem uniós szinten venné kezdetét. Erre reflektálva említette meg példaként a *Lex mercatoria* kategóriájába sorolt, ICC által létrehozott INCOTERMS intézményt.

Ezután az Európai Unió által gyakorolt jogharmonizáció került az előadás középpontjába, amelynek két színterét emelte ki dr. Molnár Andrea, a Közösségi és a Tagállami szintet. Ismertette a jogharmonizációs eszközöket, mind tagállami, mint pedig nem tagállami részről, majd kiemelte, hogy mindezek mellett az unió fenntartja a kikényszerítés lehetőségét is. A kikényszeríthetőséget, Kecskés Lászlótól idézett motívummal jellemezte, miszerint ez a „jogtörténet legátfogóbb és legösszetettebb jogharmonizációs programja”.

Az előadás második felében a szerződési jog három színterét mutatta be, amelyeket egy, az 1900-as évektől kezdődő és 2024. márciusáig tartó, időszávon ismertetett. Az első szint, a nemzeti kodifikáció, amely forrásként és befogadóállomásként is szolgál a további két szintér számára. A második szintér, a nemzetközi szintér, amely a már hagyományossá vált módszereivel kidolgozott eszközöket kínál fel a másik két szintér részére, míg a harmadik szintér, az Európai Unió, amely saját céljai szerinti eszközökkel segíti a többi szintér. A három szintéren elért eredmények, figyelembe véve az előadó által felállított időszávet, külön-külön kifejtésre kerültek az előadásban. Ennek következtében megállapításra került, hogy az évek során egyre szűkült a jogegységesítés tárgyköre, melynek eredményeképp, 2014-ben egy irányváltás történt, így lekerült a napirendről a jogegységesítés kérdése.

Az Európai Unió 2014-től a digitális jövő alakítása felé fordult, melyhez először stratégiát, majd jogot alkotott. dr. Molnár Andrea előadásában kiemelte, hogy számos kritikával illették az elkészült jogszabálykötetet, köztük Vékás Lajos a következetlenség kritikájával jellemezte, mellyel szeretett volna választ kapni arra a kérdésre, hogy a szerves fejlődéssel kialakult alapvetések, miért nem kerültek felhasználásra e jogszabálykötet megalkotása során. Ugyanakkor Papp Teklára hivatkozva arra hívta fel a figyelmet, hogy veszélyes lehet, ha esetleg egy párhuzamos jog alakul ki a digitális környezetben a hagyományos polgári jog mellett. Szót

ejtett arról is, hogy az Európai Unió elsőként szabályozta a mesterséges intelligenciával kapcsolatos kérdéseket, amely lényegesen érinti a polgári jogi viszonyokat is.

Az előadás végén összefoglalta az addig elhangzottakat, melyben kifejtette, hogy az Európai Unió a jogközelítésig jutott. Ezzel előkészítette az utat a jogegységesítéséhez a magánjogban, amely kölcsönhatásban van a nemzetközi és tagállami eredményekkel. Emellett megemlítésre került, hogy a digitális jövőhöz kapcsolódóan további jogalkotás és jogalkalmazás várható, amely során a felhasználók igényt tartanak a koherencia megvalósulására.

Dr. Szöllösi-Baráth Szabolcs, a Károli Gáspár Református Egyetem másodéves doktorandusza tartotta meg *Közbeszerzések joga – közjogi és magánjogi vonatkozások* című előadását. A hazai közbeszerzési szabályozás kapcsán elmondta, hogy a jogalkotó a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvényt már az Európai Unió szabályozási igényekre reflektálva alkotta meg. Kutatása témáját – és ezáltal előadása fő kérdését – az adta, hogy az irányelvek alapján eljuthatunk-e azokhoz az alapfogalmakhoz, melyek meghatározzák a közbeszerzési szerződés, valamint a közbeszerzési jogviszony fogalmát.

Említést tett arról, hogy ezt a klasszifikációt már sokan elvégezték, többek között Juhász Ágnes, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete, Polgári Jogi Tanszékének docense. A Doktorandusz ezt a tipizálást vette alapul, mely szerint a közbeszerzési szerződés egy atipikus, közjogi elemekkel vegyes magánjogi szerződés, amelyből kitűnik, hogy itt a *ius publicum* és a *ius privatum* keveredik.

A történeti megalapozást követően a kialakult dichotómiát és a Pokol Béla, valamint Lábady Professor által a jog megkettőződéseként azonosított dogmatikai kérdéseket ismertette.

Leszögezte, hogy a hatályos közbeszerzési törvény anyagi és eljárási jogszabályokat is tartalmaz, amit alacsonyabb rendű jogszabályok konkretizálnak, de nemzetközi, uniós jogszabályok, illetve más, nem közbeszerzési jogi de azzal azonos hatású normaanyag alkotja ennek egészét. Ezek a jogszabályok kógens normákat tartalmaznak a közpénzekkel rendelkező aktorokra és a velük szerződéses kapcsolatra törekvő cselekvőkre. Ezek akkor lépnek életre, ha a szerződéses kapcsolatra törekvő ajánlattevő ezt beindítja, tehát ha ezt a kapcsolatot létre akarja hozni.

A kérdést az előadó továbbra is abban jelölte meg, hogy a közbeszerzési jogviszonyt ezek alapján közjogi vagy magánjogi jogviszonynak kell minősíteni, ennek megoldásaként azt jelölte meg, hogy szükségszerűen kell elkülöníteni a közbeszerzési jogviszony tekintetében a szerződés megkötéséig tartó eljárást, mely teljességgel a közjog térréuma, jellemző rá az összes Pokol Béla által azonosított feltétel, úgy mint a politikai alrendszer közvetlen hatása, mely a folyamatos jogszabályváltozásokban mutatkozik meg, a dogmatikai feszesség hiánya, hiszen sokszor a közbeszerzési dogmatika az esetjog idézését, a magánjogi fogalmakra operálást jelenti és ehhez képest a szerződés teljesítése teljesen a magánjogba tartozó tétel.

Az előadás konklúziója – speciális, keresztülfekvő jogágról lévén szó – hogy indokolt az egységes bírói forma kialakítása, mely a közbeszerzési szerződés és jogviszony egységét kezeli és abban az esetben, ha jogvita felmerül, akkor egészében áttekinti. Ez azonban jelenleg még nem valósult meg, így egyelőre külön vizsgálják az eljárásban lezajló közbeszerzési jogsértéseket és a magánjogi jogsértéseket, tehát elmondható, hogy egyelőre nem sikerült feloldani a dichotómiát a közbeszerzési jog tekintetében.

Dr. Székely Botond (KRE, PhD hallgató) előadása elején említést tett a szerződésszegésről, mint a probléma tárgyköréről, melyet a Ptk. 6:137-138.§-a foglal magába,

amely így szól: „*a szerződés megszegését jelenti bármely kötelezettségteljesítésének elmaradása*”; illetve „*szerződésszegés esetén a sérelmet szenvedett fél jogosult a szolgáltatás teljesítésének követelésére.*”

Ezzel összefüggésben állapította meg Székely úr a szerződésszerű teljesítés alapját, melyet a következőképpen fogalmazott meg: „*a szerződés tárgya és a felek által teljesítendő szolgáltatásokra irányuló rendelkezések keretbe foglalják a szerződésszerű teljesítéshez szükséges tevékenységet és magatartást.*”

Előadásában Székely Botond kitért még egy érdekes gyakorlatokra, amely arra tér ki, hogy beszélhetünk-e szerződésszegésről abban az esetben, ha egy csapat kiesik abból az osztályból, amelyben a szerződés időpontjában szerepelt. Ez a felvetés a csapat szerződésének megszűnését eredményezi, amelyet az MLSZ, NYIASZ 8. sz. melléklete részletez.

Összegzésként elmondható, hogy a sporttörvény önmagában nem tudja feloldani ezt a problémát.

Prugberger Tamás Professzor Úr *Az EU-hoz történt csatlakozásunk hatása a munkajog polgári jogi gyökerű intézményeire a pozitívumok és negatívumok tükrében* című, Prof. Dr. Jakab Nórával és Dr. Solymosi-Szekeres Bernadettel (ME, Agrár- és Munkajogi Tanszék) közös előadásában első körben arra tért ki, hogy a munkajog területe pontosan mit is foglal magába. Beszélhetünk elsősorban függő munkáról, melynek jellemzője az alá-fölérendeltség és a folyamatos ellenőrzés, illetve kötetlen munkáról, mely rendszerint vállalkozási vagy megbízási jogviszony keretei között valósul meg, melyeken belül kiemelhető a tartós vállalkozási és tartós megbízási jogviszony. Álláspontja szerint a bizalmi vagyonkezeléshez hasonlóan, ezeket érdemes lenne önálló szerződésként integrálni a Ptk.-ba. A továbbiakban kitért a cselekvőképesség kérdésére és az abban korlátozott munkavégzési tendenciáira. Véleménye szerint a mentorálás lehetőséget biztosíthatna a cselekvőképességükben korlátozott személyeknek a munkavállalásra. Ezzel kapcsolatban kitért a gyermekek, főként a 12 éven aluliak munkavégzésére is, ideértve azokat, akik színészként vagy modellként tevékenykednek. Professzor Úr álláspontja szerint érdemes lenne gyámhatósági hozzájárulásra, illetve felügyeletre annak érdekében, hogy a kiskorú által megszerzett keresetet a szülő valóban a gyermeke érdekeire fordítsa.

A közös kutatómunka prezentálását Solymosi-Szekeres Bernadett Tanárnő folytatta, aki elsősorban a digitalizáció hatásaira, annak térnyerésére tért ki. Kiemelte, hogy egyre jellemzőbb a rugalmas foglalkoztatási jogviszonyok létrejötte, illetve a platformmunka, mely az Európai Unióban közel 28 millió munkavállalót érint és ez a szám csak növekedni fog a közeljövőben. Ezen platformmunkások polgári jogi munkavégzőknek minősülnek, akikre az általános kötelmi jogi szabályok vonatkoznak, holott olyan szabályozást és korlátozást kell betartaniuk, amely tisztán munkajogi jellegű. Ebből adódóan rengeteg státuszper van folyamatban. Az EU-ban el is fogadtak egy erre irányuló irányelvet, amely a platformmunkát a munkajogba sorolja be. Ezt azonban Németország nem fogadta el, mivel náluk erre vonatkozóan már van egy jól működő és kiforrott rendszer. Zárásként az a kérdés fogalmazódott meg, hogy milyen mértékű gazdasági függést bír el a polgári jog, tehát milyen mértékig igazolható az alkalmazása és mikor kell azon túl gondolkodni.

A konferencia Dr. Mélypataki Gábor, docens úr (ME Agrár- és Munkajogi Tanszék) *A robotikára vonatkozó polgári jogi szabályok munkajogi és szociális jogi vetületei* című előadásával folytatódott. Előadásának fő témája a munkahelyeken történő technológiai változások bemutatása volt. Többek között megemlítette a Tesla Night Shift robotot amelyet kifejezetten az éjszakai munkavégzésre terveztek. A technológiai változások a munkahelyeken

is jelentkeznek. A robotizáció főleg a kék galléros az AI főleg a fehér galléros munkahelyeket érinti, ahogy átalakul a munkahely ahhoz a környezethez fog idomulni a foglalkoztatási kérdéssel kapcsolatos megújulás is. A negyedik ipari forradalom – vagyis az Ipar 4.0 - középpontjában a gép és a technológia áll. Ebben megjelent az okos gyár – azonban nincs egységes szabályozás a digitális ökoszisztémára vonatkozóan (adatkezelési, üzemi balesetre vonatkozó kérdések). A megfelelő garanciák beépítését is elvárja az Európai Parlament. Létezik már úgynevezett smart factory illetve dark factory, amelyekben villany és fűtés nélkül robotok dolgoznak. Ezekben az egyik nem zárja ki a másikat.

Felmerül a kérdés, hogy hol van ezekben az ember? Milyen messze vagyunk a szingularitástól? Ez azt jelenti amikor az ember már nem tudja lekövetni a digitális fejlődést. Ki hozza a döntést? Hol van az ész? Okos gyár következőképpen működik: 1. adatgyűjtés 2. adatelemzés 3. intelligens gyárautomatizálás. Ugyanakkor hol van a pénz? Megjelenik a tőkekoncentráció problémája. Szó esett az előadásban Amazon hatásról is, ami azt jelenti, hogy az USA-ban aki a piacon megakar jelenni és az Amazonnal akar versenyezni annak ugyanazokat a feltételeket a feltételeket vagy annál jobbkat kell biztosítania. Az előadó Mérő László szavait idézte, aki szerint: nem a robot veszi el az ember munkáját, hanem az az ember aki tudja a robotot használni.

Végül az előadó felteszi a kérdést, hogy hogyan tudnak a munkavállalók adaptálódni ezekhez a körülményekhez és mi lesz azokkal akik nem tudnak? Hol van a védelem? Jelenleg a jogszabályi környezet nem alkalmas arra, hogy a védelmet megvalósítsa. Előtérbe lép egy új szabálytípus a szabvány. Hol van az igazság? Lehetőségek, előnyök és veszélyek is felmerülnek, melyekre szükséges figyelni.

Ezt követte Dr. Olajos István docens úr (ME Agrár- és Munkajogi Tanszék) *Az állami és uniós jogi beavatkozás polgári jogi jogviszonyra. A SEGRO ügy és hatása a jobbiztonságra.* című előadása, amelyben kifejtette, hogy a termőföldről szóló törvény bizonyos szervezeteknek lehetővé tette termőföld tulajdonjogának megszerzését és nem tiltotta semmi hogy külföldi természetes személy megszerezzen termőföldet. A megszerzett termőföldekre haszonélvezeti jogot engedett a másik félnek és ezzel átengedte a termőföld jogát. Éppen ezért a haszonélvezeti jog többé került mint a tulajdonjog. 2014 májusában a hatályba lépő Földforgalmi Törvényben visszamenőlegesen eltörölték a termőföldekre nem közeli hozzátartozók javára bejegyzett haszonélvezeti jogot. Az érintettek kérhetik a törölt haszonélvezeti joguk visszajegyzését vagy kaphatnak kompenzációt. Az Európai Bíróság Kimondta, hogy azoknak akiket az uniós jog megsértésével megfosztottak a Magyarországon elhelyezkedő mezőgazdasági földterületeken fennálló haszonélvezeti joguktól, lehetőséget kell adni arra, hogy e jogoknak az ingatlanyilvántartásba való visszajegyzését kérjék vagy kártérítést követeljenek.

A Bíróság a SEGRO előzetes döntéshozatali ügyében megállapította, hogy e szabályozás a tőke szabad mozgásának elvét érintő indokolatlan korlátozásnak minősül. Emellett úgy ítélték meg, hogy a külföldiek hátrányos megkülönböztetését is jeleneti, mivel a magyar állam sokáig tiltotta a külföldiek termőföld befektetéseit.

A konferencia Dr. Sági Edit Tanárnő (egyetemi adjunktus, ME, Polgári Jogi Tanszék) előadásával folytatódott, aki a szerzői jogra vonatkozó Európai Unió jogharmonizációs törekvéseket foglalta össze előadásában. Elsőként felhívta a figyelmet annak nehézségére, hiszen a szerzői jog, azon belül is a személyhez fűződő jogok az egyes uniós tagállamokban más és más értéket képviselnek. Míg hazánkban a szerzői jogi törvény az emberre, mint alkotóra koncentrál, addig az angolszász jogrendszer a műből származó vagyoni előnyökre koncentrál.

A szabályozás tehát meglehetősen szétagolt, melynek áthidalása érdekében jelenleg is 15 jogalkotási „csomag” van folyamatban, melyből 13 irányelv és 2 rendelet. Ezen jogalkotási instrumentumok közül egy az, amely viszonylag átfogó szabályozást kíván megvalósítani, az pedig a CDSM irányelv. Az irányelv a szabad felhasználás kereteit kívánja bővíteni, a

személyhez fűződő jogokat meghagyja a tagállamok jogalkotóinak és jogalkalmazóinak. Mindenekelőtt a felhasználásnak meg kell felelnie egy háromlépcsős tesztnek.

Az irányelv három kivételt is említ, természetesen ezeknek is meg kell felelniük a háromlépcsős tesztnek. Az első a paródiakivétel, melynek értelmében a „a művet a forrás, valamint az ott megjelölt szerző feltüntetésével kritika vagy ismertetés céljából, illetve a mű felidézése, valamint humor vagy gúny kifejezése útján, karikatúra, paródia vagy stílusutánczat (pastiche) céljából bárki felhasználhatja”. A felhasználás nem sértheti a szerző személyhez fűződő jogát, nem lehet diszkriminatív és gyűlöletkeltő. A második a szöveg- és adatbányászati kivétel, amely elsősorban a mesterséges intelligencia felhasználásával függ össze. Az utolsó kivétel pedig az idézés „új fajtája”. Az idézés eleinte a szövegalapú átvételre koncentrált, de ma már az egységesen elfogadott álláspont, hogy idézni bármiből lehet, de kizárólag a cél által indokolt terjedelemben.

Záró gondolatként szó esett a BREXIT-ről és annak potenciális, pozitív hatásairól az uniós jogegységesítési folyamatban és a véleménynyilvánítási szabadság tényeréséről, amely gátját képezi a szerzői jog védelmének.

Dr. Halász Csenge, egyetemi tanársegéd (ME, Kereskedelmi Jogi Tanszék) *Az Európai Unió jogának hatása a személyiségi jogok oltalmára* című előadásában először a 2004-es évet, mint kiindulási pontot emelte ki, amikor is Magyarország csatlakozott az Európai Unióhoz, valamint a Facebook elindult. Rámutatott arra, hogy ez a kettős esemény kiváló alap arra, hogy az Európai Unió személyiségi jogokra gyakorolt hatását vizsgáljuk, hiszen a technológiai fejlődés már számos alkalommal új jogok megjelenéséhez vezetett.

Az EU jogi hatását az előadó két fő területre osztja: jogalkotásra és az Európai Unió Bíróságának esetjogára. A jogalkotásuk alapja az Alapjogi Charta, amely olyan személyiségi jogokat is elismer, mint a magánélet és a személyes adatok védelme. Már az 1993-as koppenhágai kritériumok is meghatároztak elvárásokat az államok számára a személyiségi jogok és a demokratikus működés biztosítására. A GDPR szabályozása is fontos mérföldkő, amely az adatok védelmére vonatkozóan hozott egységes európai szabályokat, és erősítette a személyes adatok védelmét a tagállamokban. Emellett a DSA (Digital Services Act) és DMA (Digital Markets Act) rendeletek is jelentős lépések, mivel szabályozzák az olyan nagy globális platformok működését, mint a Google, Meta vagy YouTube, ezzel elősegítve a személyiségi jogok érvényesülését. A DSA rendelet például előírja, hogy a platformoknak kockázatértékelést kell végezniük a felhasználói jogok védelmének érdekében.

Az előadó vizsgálata alapján az Európai Unió Bíróságának a témában releváns ítéletei főként adatvédelmi ügyekre fókuszálnak, például az oltási igazolványok folyamatos felmutatási kötelezettsége vagy a rendőrségi zárkák megfigyelő kameráinak jogszerűsége kérdésében. Nagy szerepe van az internetes jogvédelemben annak a döntésnek, ami a „feledtetéshez való jog” kapcsán született. Ez lehetővé teszi az emberek számára, hogy személyes adataik törlését kérjék a keresőmotoroktól, ha azok elavultak, nem relevánsak vagy esetleg családi életre, magánéletre vonatkoznak. A GDPR 17. cikke szintén szabályozza a törléshez és az elfeledtetéshez való jogot.

Végezetül arra mutatott rá Tanárnő, hogy a mesterséges intelligenciával kapcsolatos új jogszabályok is jelentős hatással vannak a személyiségi jogok védelmére, különösen az arcfelismerő rendszerek és egyéb technológiák használatának szigorú szabályozásával. Ezen jogszabályoknak az a célja, hogy megakadályozzák a személyes adatokkal való visszaéléseket, és biztosítsák a magánélet védelmét az egyre gyorsabban fejlődő digitális világban. Záró gondolatként került megállapításra az, hogy szupranacionális szinten is oda kell figyelnie az európai uniós jogalkotónak az alapvető jogokat és a személyiségi jogokat illetően ahhoz, hogy

meggátolja annak a bekövetkeztét, amit a Facebook alapítója nyilatkozott 2 évvel ezelőtt, miszerint a magánélet megszűnt társadalmi norma lenni.

A II. szekció kilencedik előadójaként, Dr. Kriston Edit egyetemi adjunktus a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának oktatója tartotta meg értekezését az *A gyermekmunka klasszikus és unikális formáinak megítélése az Európai Unióban* címmel.

Adjunktus asszony előadásában elsősorban az unikális oldalát közelítette meg a gyermekmunka megítélésének. A klasszikus formát röviden összefoglalva körvonalazta az életkori, lélektani kérdésköröket, amelyek alapvetően nem állnak távol az az unikális megítélésétől sem. Ezek szorosan kapcsolódnak mind a közösségi médiában feltűnő gyermekekre, mind az offline világban tevékenykedő gyermekekre. Adjunktus Asszony szerint az online formában történő gyermekmunka, amelyet ebben az esetben az influencer tevékenységgel összefüggésben jelenik meg a magyar jogban, jelenleg ennek a szabályozása még nem körvonalazódott teljesen, viszont egyre több kifejezés jelenik meg a szociológiai oldalon, amelyek szintén ismeretlenek még a jog számára (sharenting, kidfluencer) Ezek a gyermekek személyiségi jogait sérthetik, viszont ennek megítélése komoly feladatot jelenthet a jövőben a magyar bíróságoknak, Konkrét jogeseten keresztül mutatta be ennek komolyságát, amelyben már magánjogi aspektusok is megjelennek. A Franke kontra Utah ügy ahol egy amerikai momfluencer mindennapjait bemutató oldalon a negatív visszajelzések és kommentek hatására az édesanya elkezdte agresszív módon fegyelmezni a gyermekeit, kényszerítette őket a tartalmakban való részvételre, amelynek hatására az édesanyjával szemben büntetőeljárást indítottak meg.

Adjunktus asszony szerint fontos a személyiségi jogi oldal mellett a családjogi oldalt is szükséges szabályozni. Erre tökéletes megoldás lehet a szülői felügyelet, ehhez elengedhetetlen, hogy sikerüljön definiálni mit nevezhetünk már veszélyeztetőnek a gyermek helyzetére. Erre kiváló példa az amerikai eset, hiszen itt egyértelműen megállapítható, hogy az édesanya tevékenysége nem segítette elő a gyermek egészséges testi lelki fejlődését. Nehéz ennek határait meghúzni, ez pedig mind az Unió, mind a hazai szabályozásban kihívásokat jelenthet, ez pedig a jogalkotás helyett, a jogalkalmazás feladata lehet majd a jövőben, hogy ezt kikristályosítsa.

Végkövetkeztetésként azt tudta levonni, hogy a bírói gyakorlatok napjainkban eltérőek, Az Európai Unióban az EU Kids hatására elindulhat egy olyan átfogó szabályozás, amely már komoly változásokat tud előidézni elsősorban inkább a személyiségi jogok területén, amely később a családjogba is be tud épülni. Ennek okát abban látja, hogy jelenleg az online térben is nagy a nézettsége az ilyen jellegű influencer tevékenységeknek, így elengedhetetlen az, hogy ehhez a keretszabályozást megalkossák a közeljövőben.